

נחל צופים

שהיא נחצבה בתחומה של אחוזה חקלאית, ובעליה ביקשו לעצמם מערת קבורה משלהם. במדרון שמעל למערה חצוב בור מים ומסביבה יש סימני חציבה נוספים.

מחצבות עתיקות

כ-400 מטרים ממערב לחניון הגשר, במורד שביל האופניים, נמצאת מחצבה עתיקה שיצרה מצוק סלע בגובה כשישה מטרים. במצוק נחצבה מערה קטנה.

טיול רגלי

יוצאים בצדו המזרחי של גן החמישה-עשר ואחרי כ-50 מטר יורדים במדרון המיוער צפונה לנחל צופים. לאחר כ-250 מטר מגיעים לשביל האופניים הסלול, בדיוק מול "חניון הגשר". פונים מזרחה במעלה שביל האופניים, צועדים כ-100 מטר ופונים צפונה בשביל ברור. השביל מתעקל מעט ימינה בין העצים ומגיע לאחר כ-150 מטר למערת אום אל-עמד. לאחר הביקור במערה שבים לחניון ולשביל האופניים. צועדים במורד שביל האופניים כ-400 מטר ומגלים משמאל את המחצבות העתיקות. ניתן להמשיך עוד כ-200 מטר ולבלות בחניון המערבי של הפארק. בתום הביקור שבים לגן החמישה-עשר.

טיול אופניים

שביל האופניים סלול ומתאים לרכיבה עממית, אך הוא תלול. הרכיבה מתאימה לבעלי כושר גופני בינוני ולמעלה מזה, המעוניינים לרכוב במקום שאין בו מכוניות. בעתיד השביל יתחבר לעמק הארזים.

בילוי בחיק הטבע

לרשות המטיילים בפארק עומדים שני חניונים, שהכשירה מינהלת פארק ירושלים. החניון המרכזי, "חניון הגשר", כולל מתקני שעשועים לילדים ושולחנות פיקניק. כ-400 מטרים במורד הנחל נמצא חניון קטן נוסף ובו שולחנות פיקניק ומתקני שעשועים לילדים. בשלב זה אין בחניונים מי שתייה ושירותים.

דרכי גישה

גן החמישה-עשר, רמת אשכול – הגן שוכן ממזרח לרחוב רמת הגולן. בגן יש פינת ישיבה מוצלת לזכרו של אבי לימואי ז"ל. ממרומי הגן ניתן לצפות במרחבי הפארק. כ-50 מטר ממזרח לפארק, מאחורי אולפנת צבייה, יורד שביל רגל למרכז הפארק. ניתן לחנות ברחבה הצמודה לאולפנה.

גבעת המבתר – לפני כיכר עומר שברחוב ששת הימים, סמוך לתחנת גבעת המבתר של הרכבת הקלה, יוצאת צפונה דרך סלולה היורדת לנחל צופים. הדרך מגיעה לאחר כ-300 מטר למחסום ולידו שלט הסבר על הפארק. ניתן לחנות ליד המחסום.

רמת שלמה – שביל הולכי רגל יורד מרחוב הרב רפאל ברוך טולדנו, ליד תחנת האוטובוס, עובר מתחת לכביש 1 ומגיע לפארק.

נחל צופים הוא ערוץ קצר המנקז את המורדות המערביים של רכס הר הצופים, בין דרך יגאל ידן (כביש 1) בצפון ורחוב ששת הימים בדרום. הפארק, ששטחו כ-750 דונם, מלווה את הנחל לאורך כ-2.5 ק"מ. מדרונות הנחל, משני צדדיו, מכוסים ביער עצי מחט שנטעה קק"ל. בערוץ הנחל עובר שביל אופניים סלול, המהווה את עמוד השדרה של הפארק. מחלף יגאל ידן מפריד בין נחל צופים ועמק הארזים. המעבר בין שני הפארקים נמצא בשלבי תכנון ובינתיים אינו אפשרי.

נוף וטבע

רוב המדרונות של הפארק מיוערים ביערות אורן וברוש. בשטחים הפתוחים שנותרו בין העצים מתפתחת בתה, בעיקר של בני השיח סירה קוצנית, קורנית מקורקפת ואזוב מצוי. בחורף ובאביב מתכסים המדרונות בפרחה סגוגנית. עם הצמחים הבולטים נמנים סתונית היורה, מרוות ירושלים, פרגה אדומה וכמובן כלניות ורקפות.

בפארק, המוקף כולו כבישים, נכלא עדר צבאים. הישרדותו תלויה במידה רבה בהתנהגות המבקרים. כלבי בית משוחררים, המצטרפים ללהקות, עלולים לפגוע קשות בעדר. בתחום הפארק חיים גם שפני סלע ודרבנים. מגוון העופות בפארק גדול ובין השאר נצפו בו קינונים של העופות הדורסים ינשוף עצים, בז עצים ונץ מצוי.

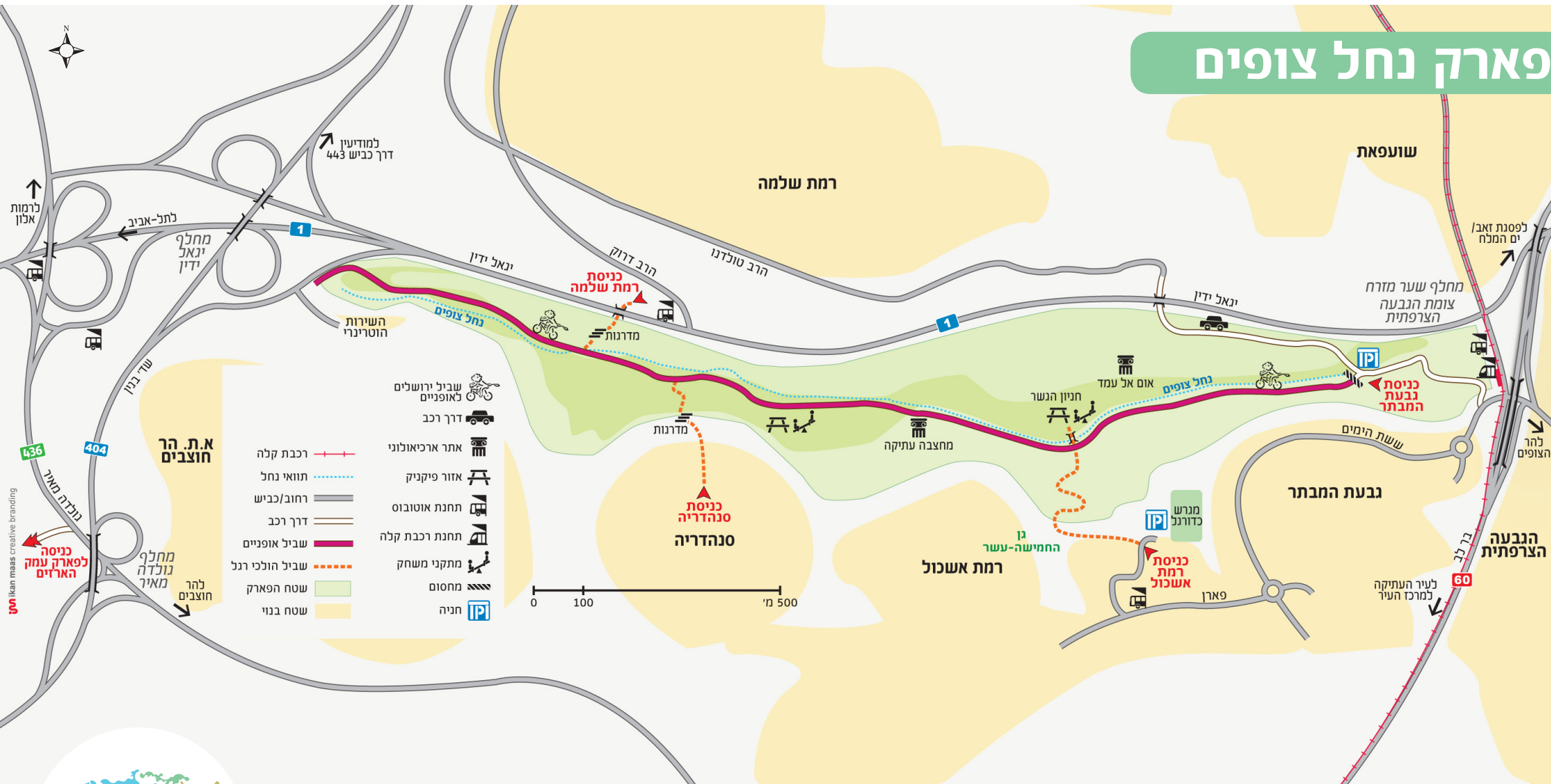
אתרים

מערת אום אל-עמד

מערת קבורה מפוארת, השוכנת ממזרח לחניון הגשר, החניון המרכזי בפארק. המערה חצובה בסלע, מאחורי חצר רחבה. קירות המבוא מסותתים כאילו הם בנויים אבני גזית בעלות שוליים שקועים, בדומה לכותל המערבי ומערת המכפלה. בדרך כלל השוליים העליונים של "האבנים" רחבים יותר מהשוליים התחתונים. הורדוס הנהיג סגנון סיתות זה במפעלי הבנייה הכבירים שלו (מאה 1 לפנה"ס) ויש להניח שגם המערה נחצבה בתקופה זו.

בחזית המערה ניצבו בעבר שני עמודים. האפריז היה מעוטר בוורדות (רוזטות). אחת מהן נותרה עד ימינו, בצד הימני של האפריז. פתח המערה עשוי כקשת. ייתכן שהקשת היא יצירה מאוחרת, שכן היא פוגעת בסיתות דמוי אבני הגזית ואינה מתחשבת בו. מעבר לפתח נמצא חלל הקבורה המרכזי ובו 13 כוכים, אחד מהם גדול במיוחד. מהכרך המרכזי שמול הכניסה נחצב מעבר לחלל קבורה נוסף. מערת הקבורה הזו מבודדת ואינה חלק מבית קברות. ייתכן

פארק נחל צופים

- חוצבים א.ת.הר**
- רכבת קלה
  - תוואי נחל
  - רחוב/כביש
  - דרך רכב
  - שביל אופניים
  - שביל הולכי רגל
  - שטח הפארק
  - שטח בנוי
- סמלים:**
- שביל ירושלים לאופניים
  - דרך רכב
  - אתר ארכיאולוגי
  - אזור פיקניק
  - תחנת אוטובוס
  - תחנת רכבת קלה
  - מתקני משחק
  - מחסום
  - חניה

